

**Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor
Partes Distributæ Pars ...**

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. III. De Invidia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

QUÆSTIO III.

De Invidia.

17. Quid invidia.

INVIDIA juxta Nonnullos sic dicta est, quod invidens illibenter alterum videat; juxta alios, quod nimis videat alterius prosperitatem, ita ut inde tristetur. Describi solet ægritudo quædam animi seu tristitia vel displicentia de bono alterius, quatenus æstimatur diminutum gloria & excellentiæ propriæ. Non omnis itaque tristitia de bono alterius est invidia: potest enim aliquis optare alteri malum, quia ei malum est, & tristari de ejus bono, quatenus ejus bonum est, qui sunt formalissimi actus odii: quia ejusdem vitii est, velle alicui malum, & nolle bonum. Secundò possum tristari de alterius bono, quatenus inde mihi sequi potest efficienter aliquod damnum, v.g. quia opprimit me, si fiat potens; & hic est actus timoris, potestque esse honestus; uti fit, dum tristamur de Hæreticorum felicitate.

Qui distinguitur à variis tristitiis.

18. Signanter ab emulatio.

Tertio possum tristari de bono alterius, non quia ipse illud habet, sed quia ego illo careo. Hæc tristitia non desumitur ex alieno bono, nisi occasionaliter, formaliter autem ex malo proprio: & quidem si sit de carentia virtutis, est honesta, & stimulus ad virtutem, vocaturque zelus & sancta æmulatio commendata ab Apostolo 1. Cor. 12. & 14. Similis æmulatio etiam in aliis bonis locum habet, estque sæpè peccatum ratione inordinationis, sed rarò mortale, & interdum nullum. Sic pauper videns aliorum affluentiam, si sit æmulus, moderatè dolendo, quod ipse quoque bonis ad sustentationem suam & familiæ oportunitis careat, non autem quod aliis ista habeant, non peccat.

19. Item ab indignatione seu Nemese.

Quartò potest quis tristari de bono alterius, quatenus ipse est eo indignus, & tunc dicitur Nemesis & indignatio, quæ per se nullum est peccatum. Sic indignamur aperte videntes officia & dignitates conferri indignis. Indignari autem de prosperitate temporali aliorum præcisè quia mali sunt, & hoc titulo indigni, apparet inordinatum juxta D. Thomam quæst. 36. art. 2. & ejus Interpretes (quibus dissentit Lorca ibidem conatus interpretari D. Thomam) cum bona hæc infima, quæ vix nomen bonorum merentur, rationabiliter à divina providentiâ tribuantur etiam peccatoribus, absque hoc, quod subsit ulla ratio veri mali; adeoque non subsit ratio dolendi ex hoc præcisè, quod justè ea citius aliorum nocumentum possidentes sint mali. Secus foret, si abuterentur ad male fines, & ob hanc aut ob similem causam rationabilem tristitiam conciperemus. Rarò tamen humilissimi animi motus, est quodammodo sint contra charitatem, sunt peccata mor-

talia juxta Wiggers quæst. 36. num. 8. nisi ita increverent, ut homo infurgat contra divinam providentiâ, tamve arguat, aut inde abducatur ad deferendum studium virtutum. Gravius autem peccatum est, si quis indignetur, eò quod cernat auxilia spiritalia gratiæ conferri peccatori indigno; de quo sanè potius lætandum est, & gratiâ Deo à nobis agendæ.

Quintò itaque possum dolere de bono alterius, quatenus per illud formalissimè, nullo alio malo inde secuto, minuitur in me gloria & excellentia aliqua, quam habebam; v.g. quod essem unicus in eo puncto. Si enim aliquis insignis concionator sit unicus in suo officio, summè æstimatur: si accedant alii æquales, eo ipso minus æstimatur, & hæc tristitia sive dolor apud Theologos dicitur invidia. Ad quam etiam spectat gaudium de malo proximi, quando judico meum inde aliquo modo minuendum: ut cum damnatus ad mortem gaudet aliquem secum damnatum.

20. Propria ratio invidiæ in quo consistat.

Latitudinem invidiæ declarat Augustinus l. 11. de Gen. ad Litt. c. 14. dicens: *Amando quisque excellentiam suam, vel paribus invidet quod ei coæquantur: vel inferioribus ne sibi coæquantur: vel superioribus, quod eis non coæquantur.* Maximè autem veritari solet inter aliquo modo similes & ejusdem conditionis; adeoque inter se, opinione saltem invidi, comparabiles: dum videlicet inferior æquatur, aut æqualis extollitur: non enim solet rusticus invidere regi, quasi hujus bonum offuscet seu diminuat bonum & excellentiam rustici; cum ob nimiam disparitatem non soleat hujusmodi diminutio apprehendi, aut unum ad alterum comparari. Quamvis possit stulta superbia invidi sic ascendere, ut etiam cuius se superiori invidet.

21.

Ordinarie inter quodammodo pares versatur.

Si autem queratur quale peccatum sit invidia? Respondet Lorca q. 36. art. 3. in Comment. non videri ex ratione sua formali esse gravius inani gloriæ, quamvis ex effectibus & vehementia affectus, quo quis procederet ad removendum bonum proximi injustè, esset mortale. Quemadmodum etiam avaritia, quæ est inordinatus amor divitiarum, non est mortalis, nisi adeò procedat, ut præferat amorem divitiarum charitati Dei, vel proximi, aut debito justitiæ. Nihilominus D. Thomas & alii Doctores communiter existimant esse ex genere suo peccatum mortale: tum quia inter opera carnis à regno Dei excludentiâ recensetur invidia, ad Gal. 5. tum quia repugnat charitati (quæ gaudet de bono proximi, uti de suo) tristari de bono proximi, seu illud nolle, ob solam vanæ gloriæ umbram citra ullam rationabilem causam. Sæpè nihilominus est peccatum veniale ob imperfectionem actus sive deliberationis: tum etiam ob levitatem materiæ, prout contingit in pueris, & infimæ fortis homi-

22. Quale sit peccatum. Opinio Lorca.

Communis opinio.

hominibus modicum lucrum seu bonum invicem invidentibus. Et quoniam affectus invidiæ consistit in sola displicentia ex motivo præmissio conceptâ, non sufficit juxta Arriaga d. 47. n. 28. ut sit mortaliter malus, ea materia, quæ in voluntate efficaci sufficit ad peccatum mortale, v. g. etsi furari unum florenum esset mortale, non ideo erit mortale alteri unum florenum invidere, etiam deliberatè.

23. *Emulatio- nes & invidia merca- torum dis- cernuntur.*

Sæpe etiam transit in emulationem; & tunc non est per se peccatum. Sicut solent mercatores invidere, quod vicinorum officinæ frequententur suis neglectis; non tam dolentes de alieno lucro (quod eis bene cupiunt) quam quod ipsi eo careant. Possent enim licitis modis emptores ad suam officinam invitare, & optare, ut eam frequentent, adeoque dolere de carentia lucri, præsertim si indigeant. Periculolum tamen id est: partim quia facilè detractionibus aliisve malis artibus utuntur ad emptores ab aliis divertendos; partim quia interdum dolent ac invident absolute, sic ut quamvis non ideo magis frequen- taretur officina ipsorum, malient non frequen- tari officinam vicinorum, ut scilicet hæc ratione habeant socios calamitatis.

24. *Quid fra- terna cha- ritate in- videntiæ.*

Supremum autem invidiæ peccatum est invidia fraternæ charitatis juxta *Marchant To. 2. Tract. 6. Tit. 2. quest. 1. Adnotat. 2.* consistens in hoc, quod dona sancti Spiritus, fidei scilicet spei & charitatis doleamus proximo inesse: sive quod apprehen- damus inde minui æstimationem nostram: sive quod diabolicâ malitiâ optemus nobis solis inesse. Inter hujusmodi peccata recen- set, quod quis persequatur alium justum, eò quod reputetur melior, aut magnificat ob virtutum excellentiam, vel quod vi- ta illius videatur actiones nostras condem- nare.

25. *An Invidia sit peccatû capitale, & que vitia generet.*

Invidia (quæ juxta *Augustinum sup. est* filia vanæ gloriæ seu superbiæ) est ipsa quo- que mater plurimum vitiiorum. ideoque inter capitalia peccata recensetur à *Gregorio 31. Moral. c. 17. alias 31. D. Thoma, & reliquis Theologis: generat enim odium, susurra- tionem, detractionem, exultationem in adversis proximi, & afflictionem in ejus prosperis, non quatenus præcisè minuunt propriam gloriam, sic enim sunt ipsamet invidia, sed quatenus eveniunt contra con- natum invidi. Denique invidia etiam gene- rat homicidium: prout invidia Cain oc- casso fuit fratrigidii; similiter invidia filio- rum Israel adversus Joseph tanta fuit, ut eum ad necem quærent. Prout etiam Christum Judæi ex invidia tradiderunt Præfidi Gentili.*

QUESTIO IV.

De Discordia, Contentione & Schismate.

QUEMADMODUM concordia est con- sensus animorum & voluntatum; sic discordia est discrepantia seu dissensio ani- morum seu voluntatum. Quæ quia ex di- versis principis vel causis oriri potest, ali- quando potest esse justa, & actus virtutis, aliquando injusta & peccatum. Justa est discordia, quæ quis ab altero dissentit in hæresi, aut errore contra bonos mores. Item quæ non consentit alteri in volunta- te malè faciendi. E contra discordia ali- cujus, qui ex protervia dissentit ab eo, qui sanam doctrinam fidei & morum tradi- dit, & qui per mandatorum observantiam Dei & proximi bonum promovere con- natur, est iniqua & peccatum. Potest etiam dari discordia indifferens, ut si quis discordet ab alio, qui secum vult ire am- bulatum. Fieri præterea potest concordiam in bono per accidens tolli, ut quando duo sincere intendunt honores Dei vel bonum proximi, unus per actum, alter per ejus omissionem; unus quod putet actum ad hoc esse utiliozem, alter ejus omisso- nem; & in his est consensio voluntatum circa finem, & dissensio opinionum circa media.

26. *Quid dis- cordia & quom va- ria.*

Discordia irrationabilis & peccamino- sa interdum est contraria charitati, inter- dum aliis virtutibus, à quibus oritur obli- gatio consentiendi alterius voluntati. Sic tenetur subditus ex obedientia consentire voluntati superioris: unde si discordet, peccat contra obedientiam. Similiter re- netur debitor consentire voluntati cre- ditoris, & certo tempore ei satisfacere; quod si non faciat, illa discordia est pec- catum contra justitiam.

27. *Opposi- ti sunt virtutibus.*

Hic verò de illa sermo est, quæ op- ponitur concordia, quæ facit charitatem, quæ multorum corda conjungit in ali- quod unum verè bonum, & consequen- ter quatenus opponitur charitati, estque dissensio voluntatum circa bonum, in quod ex charitate obligamur consentire. Est autem hoc peccatum grave ex genere suo, tum quia opponitur charitati: tum quia *ad Galat. 5.* inter mortalia opera carnis recensentur dissensiones: tum quia inter eos, quos odit singulariter Deus, statuit Scriptura *enim qui seminat inter fratres dis- cordias Prov. 6.* Lædij hoc vitium pacem ex charitate servandam inter communiter in eadem familia aut communitate vi- ventes, aut inter eos qui sunt in eodem collegio Consiliiarii, Rectores &c. mul- tumque impedit profectum & bonum com-

28. *Quomodo opponatur charitati.*